

Rekli bomo po tem takem pravilno: „Otroci, obrnite se proti severu! Katera stran svetá je za vami, katera na desno, katera na levo?“

Otroci pa še ne vedo, kje je sever. Učitelj jih mora napeljavati na to, da sami najdejo severno točko. Praša naj po njih senci v različnih dnevnih časih. Gotovo bode znano otrokom, da je zjutraj njih senca najdaljša, in da se vedno krajša proti poldnevi, potem pa proti večeru zopet vedno daljša. Po vprašanjih bodo otroci tudi spoznavali, da vrže vsako teló tedaj tudi človek svojo senco ravno nasprotno od iste strani, od katere pride luč ali sonce, in da je senca najkrajša, kadar je luč najvišje nad nami. Otroci gotovo vedo, pri katerem oknu sije sonce zjutraj in pri katerem opoldne v šolsko sobo. S pomočjo ravnila ali pa žreblja skušajte v različnih dnevnih časih pokazati senčno smer, in poldanska senčna smer podaljšana do stene nam kaže severno točko. Če pa podaljšamo črto na nasprotno stran dobimo južno točko.

Pod milim nebom pa se bodo otroci lažje zavedali. Zabije se pred šolskim poslopjem ali v vrtu na prostoru, na vse strani prosto ležečem, na zgoraj poostreni kol tako, da stoji navpično. Opazujmo z učenci senčno smer zjutraj pred poukom, med odmorom, opoldne, popoldne zopet pred poukom in po končanem pouku. Učenci naj na zemlji zaznamenujejo senčno smer pri vsakem opazovanju. Sedaj se bodo lahko zavedali. Če

imate že določeno poldnevnico, zabijte na navpičnem kolu drugi kol ali palico vodoravno v poldnevniški smeri. Tretji kol na tega pravokotno položen kaže vzhodno-zahodno smer.

Sever imenujemo tisto stran, kamor je opoldne obrnena senca. Če pogledamo proti severu, imamo za sabo jug, na desno vzhod in na levo zahod.

Tako poznamo zdaj glavne strani nebá. Če pa vadimo otroke v zavedanju ter poprašujemo po leži različnih stvari, uvideli bomo takoj, da nam ne zadostujejo štiri glavne strani nebá za natančneje določitev. Mnogo stvari ne leži ne na severu, ne na jugu, ne na vzhodu, ampak v sredi med dvema stranema. N. pr. cerkev stoji med jugom in zahodom in ne moremo reči, da je na jugu, a tudi ne na zahodu. Pomagajmo si tedaj na ta način, da imenujemo združeni obe strani nebá in rekli bomo: „Cerkev leži na jugozahodu“.

Pri zavedanju smo spoznavali kot najvažnejši točki jug in sever in radi tega stavljamo pri imenovanju „stranskih strani nebá“ jug in sever kot prvo besedo ter potem dobimo: jugozahod, jugovzhod, severovzhod in severozahod. Če stojé v šolski sobi stene po štirih glavnih straneh nebá, potem padajo ogli v stranske strani nebá, ali pa obratno. Za otroke v ljudski šoli bode vsekako zadostovalo, ako poznajo osem strani nebá.

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.

Črtice iz dekliske šole.

V mestih in trgih so se v novejši šolski dóbi, kjerkoli denarne razmere dopuščajo, ustanovile dekliske šole, kakor tudi že obstoječe razširile. S tem se je zadostilo šolski tirjatvi, da se mladina, kjerkoli razmere dopuščajo po spolu loči. Važno in potrebno je za sleharni narod, da žrtvuje izreji svojih hčera mimo oni svojih sinov vso pozornost in vestnost. Slednje že zahteva napredek časa. Poglejmo minuli vek že predkristjanske dóbe.

Prezrimo svetu zaprtega Kitajca, kratko mislečega Indijana in bojaželjnega Perzijana. Obrnimo svojo pozornost umetnim Grkom, vrlim, slavnim Rimljanom, kakor tudi starim Nemcem. Omenjena ljudstva so že v oni stari dóbi v svojem prvem razvoji spoznala važnost svoje hčere primerno vzgajati. Razmere časa in duševnega mišljenja jim sicer niso pripustile, da bi se deklisce v vednostih javno poučevale, kakor dečki. A vsled tega je vrla

Rimljanka vso svojo skrb in pozornost obračala v to, da svojim hčeram ono duševno omiko podeli, ki so jo razmere časa zahtevale.

Prevrat, kojega so križarske vojske proizročile v socialnem in sploh duševnem življenju, vplival je tudi dokaj na žensko vzgojo in pouk. Mimo tega, da so matere svoje hčere urile v ročnih delih in v vseh vedah, ki dičijo vrlo gospodinjo, jele so se tudi deklice skupaj z dečki javno v branji poučevati. Hčere plemenitazev, grofov in knezov so se poučevale tudi še v francoskem in latinskem jeziku. Pri tem napredku ženske vzgoje, ki so ga križarske vojske proizročile, ostalo je do reformacijske dóbe. Le malo prej so si mesta ustanovila svoje samostojne dekliške šole.

Treba nam je torej 400 let v zgodovini vzgoje v minulost seči, da dospemo do prve ustanove dekliške šole. Tako so se širile dekliške šole v teku zadnjih stoletij bolj in bolj, pri nas pa posebno v zadnjem desetletju. Prevažen faktor je za sleharni narod, da vzgoji svojih hčerá vso pozornost obrne. Nek pedagog premišljeva, kako li dospeti do dobro vzgojenega naroda, pravi: „O dajte nam dobre žene in matere, koje bodo sposobne, svoje otroke prav vzrejati“.

Kateri so li isti pripomočki, ki naj se jih učiteljica dekliške šole posluži v omenjeni smoter? Prazno podlago bi imela vsaka veda, ako bi ob jednom ne blažila duh in srce. Glava in srce naj se razvijata v pravem ravnotežju in lepem soglasju. Gorje bodočemu narodu, ako bi se mladini le glava bistrila in polnila z vednostimi ter ob jednom ne blažilo in mečilo srce. Posebno je nam odgojiteljicam na dekliških šolah skrbeti, da se nam nikdar ne bode očitalo, da delujemo v smoter moderne fraze, ki se očita novemu veku: „V znanju je moč“ — Mimo tega, da učiteljica učenkam vestno podaje ono znanje, ki ga učni načrt predpisuje, naj se vedno ogiba omenjenega nazora, temveč oziraj se na plemenitenje srca in blaženje duha. Kako je pri pouku blažiti srce in duh, je vsakteremu odgojitelju dovolj znano. A vkljub temu se mi zdi slednje zelo važno omeniti. Kajti

marsikatera mlada učiteljica bode posebno pri neugodnih šolskih razmerah, ki se nahajajo na deželi, rada krenila s pravega pota — ter morda v izvršitvi učnega načrta svoj cilj iskala. Mnogoletna izkušnja me uči, da tako poučevanje bi ne bilo uspešno, niti pravilno. Ne bodi Ti žal, draga tovarišica, posebno ako deluješ na dekliški šoli, za dragi čas, katerega porabiš v to, da blažiš um in srce. Obilni sad, ki ga bodeš žela, dal Ti bo dokaj plačila. O težkem vzdrževanju dobre discipline se Ti ne bo nikdar pritožiti. Kjer vlada plemenito srce, tam vlada ljubezen. Ako Te mladina — mlada srca nežnih deklic ljubijo, kaj zahtevaš li večje plačilo truda, ki ga proizvokuje pouk in vzgoja. Ako po tem smotru deluješ, ne bode Ti šola mučilnica, kjer Ti je vsak dan toliko ur bivati, nego prijetno, drago bivališče, kakor Ti je brezdvomno stanovanje Tvoje, koje si po svojem ukusu uredila.

Na dekliški šoli je treba odgojiteljici uriti deklice ter jih usposobiti v potrebnih lastnostih, ki dičijo bodočo gospodinjo. Te so: ljubezen do materinega jezika, ljubezen do reda, snažnosti, varičnosti, delavnosti in pobožnosti. Zgodovina in zemljepis, koja predmeta se v ljudski šoli v zvezi poučujeta, imata glavni namen, v otroška srca vcepiti ljubezen do domovine, materinega jezika in udanosti do vladarja. Temu pouku naj tudi učiteljica dekliške šole obrača vso pozornost in vestnost. Pričetni pouk vsacega predmeta nam je iskati v nazornem nauku, koji bodi vestno in temeljito urejen, da doseže zaželjeni smoter. Otrok ima v sebi razne zmožnosti in čute, treba je te s posebno previdnostjo gojiti, da obrodé zaželjeni sad. Že v prvem šolskem letu bodi nazorni uk tako urejen, da se otrok uči spoznati najprvo to, kar mu je najbliže. Iz ogledovanja sledi pojem, iz tega slednjič razsodek. Ako si, draga tovarišica, domači kraj, prirodne lepote temeljito predočila svojim učenkam, gotovo je, da si že prvi korak do zmage storila. Domač kraj je v resnici najlepši kraj za našo mladino, katerega začenja sedaj s spoznavanjem ljubiti. Ta

ljubav se bode širila v nežnih otročjih prsih bolj in bolj, kolikor bolj je učiteljica sama vnetja za domovino in jezik svoj. V budilni izgled domovinske ljubezni naj Ti služi čestokrat drobna ptičica, ki nas jeseni zapusti, a sleharno pomlad jo ljubav do domovine pripelje nazaj v domač kraj. Ako že ptičica toliko ljubi kraj, kjer se je izvalila, kako bi li otrok, obdarovan s spretnostimi na duši in telesi, ne ljubil kraja, kjer je zagledal luč sveta, trgal nežne cvetlice, sploh v veselji in igri preživel svoja mladostna leta. Preobširno bi mi bilo še dalje vse čine navajati, ki jih imamo na razpolago pri omejenem pouku, v probudo domovinske ljubezni. Povdarjam le to, da je buditev domovinskega čuta na dekliški šoli jednako važen faktor, kakor na deški.

Ako si, draga tovarišica, kot blaga domorodkinja vestno budila domovinski čut in ljubav do jezika svojega, vzgojila si deklice, kojim se dozdeva, da so se probudile iz zimskega spanja. Kajti odprlo se jim je zlato polje domovinske ljubezni. Kdo jih ne pozna onih sladkih trenutkov? Človek izpozna, da ima domovino: sme jo, da, mora jo iz vsega srca ljubiti. Istinito je, da se bode mehko, mlado srce deklic oklenilo domovine in vse misli bodo nji posvečene. Pregovor pravi: Navadite se slovenskega in vajeni boste slovenskega. Šola ima namen in dolžnost, mladino po

moči izuriti v pravilni rabi materinega jezika. Ako je učiteljica tudi ta namen po moči dosegla, vzgojila je narodu vrle žene in dobre matere. Žena ima tu glavno nalogo. Ona vcepi v mlada srca svojih otrok sladke besede svojega jezika; od nje je odvisno, kako bode pozneje otrok izražal svoje misli, svoja čustva. Ako bodemo vse učiteljice, ki delujemo na dekliških šolah, po tem gaslu delovale, v svesti bodimo, da bode narodna samozavest prošnila vse kroge. Napačno mnenje, da nima naš jezik jednake vrednosti, nego drugi moderni jeziki, da je naš jezik le za nižje sloje, da bi bilo moderni dami morda celo sramota, ako bi se na javnih prostorih posluževala našega jezika: to mnenje, ki je še močno razširjeno med našim modernim ženstvom v mestih, bode potem polagoma izginilo iz našega naroda. — Na noge torej, drage domoljubkinje in tovarišice! — Proč z napačnimi nazori, s kojimi se bori moderno ženstvo našega naroda. V prosep pravim nazorom pomozite nam Bog! Mimo tega, da skrbno gojiš ljubav do jezika svojega, isto tako skrbno goji tudi ljubezen do snažnosti, varičnosti, delavnosti in pobožnosti!

Ako si, draga tovarišica, tako vestno delovala v svojem poklici ter po moči širila narodno zavest, v svesti si bodi, da si po moči pripomogla v probujo naroda svojega, to Ti slajšaj ure življenja! Živela nisi zamán na zemlji! Blagor Ti! Ana Pour — Vrhnika.

Delovanje „Narodne šole“.

Dne 3. roznika t. l. je imel odbor „Narodne šole“ sejo po nastopnem dnevnem redu:

1. Dosedanje društveno delovanje v tem letu.
2. Poročilo o blagajničnem stanju.
3. Rešitev nekaterih prošenj.
4. Razgovor o predlogu občnega zbora.

K prvi točki dnevnega reda. Vzlic rastočim potrebam ljudske šole ima odbor prav težavno stališče. Z jedne strani bi „Narodna

šola“ rada vsem zahtevam zadostila, z druge strani pa mora svoje delovanje uravnati in omejevati po svojih denarnih silah, ki odboru velevajo: Do sém — in ne dalje! Naj to okolnost častiti gg. društveniki blagovoljno pomislijo, ako niso s povračili in darili po vsem zadovoljni. Res je, da večina udeležiteljev svoj donesek vloži pri „Nar. šoli“, a glede na obilico povrnjenega blaga so vplačila redoma le skromna in podpore — izrekoma izdatne podpore, kakoršne so deželna,